

ПЕДАГОГІЧНЕ КРИВОРІЖЖЯ

2016

№2

Кривий Різ

Педагогічне Криворіжжя

2016, №2

**Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький національний університет»
Криворізький педагогічний інститут**

ПЕДАГОГІЧНЕ КРИВОРІЖЖЯ педагогічний альманах

Засновано 2015 р.

Випуск № 2

**Кривий Ріг
2016**

~ 1 ~

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Басюк Л. Б. Варіативність визначення поняття "гендер" у сучасному педагогічному дискурсі	5
Коваленко І. А. Визначення поняття «педагогічна персоналія» у сучасній історико-педагогічній науці	7
Масалов Д. В. Проблема формування індивідуальних стратегій самостійної творчої діяльності студентів у педагогічній літературі	8
Селищева І. А. Багатоаспективний підхід у історичній освіті європейських країн	10
Соломенко А. О. Критичне мислення як об'єкт педагогічного аналізу.	12

РОЗДІЛ 2.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

Василюк Т. Г. Педагогічна ігротехніка як інтерактивна технологія навчання студентів	15
Волікова М. М. Значення науково-публіцистичної спадщини А.М. Макаренка для підготовки майбутніх спеціалістів	17
Коновалова К. І. Культурологічний підхід до формування професійної культури майбутніх вихователів.	19
Кудренко Д. О. Дидактичні умови формування художньо-творчих умінь майбутніх учителів образотворчого мистецтва.	22
Кучерган Є. В. Роль психічного стану випускників загальноосвітніх шкіл в адаптації до сучасних умов життя	25
Мотуз Т. В. Про програму курсу «Педагогіка толерантності» для студентів педагогічних спеціальностей	27
Табакіна Ю. В. Роль ділових ігор та тренінгів у процесі професійного та творчого зростання педагогів	30
Цвіркун Л. О. Реалізація компетентнісного підходу в процесі навчання графічних дисциплін	32
Щербина І. Ю., Щербина С. М. Формування готовності майбутніх вчителів до здоров'язберігаючого навчання у процесі вивчення педагогічних дисциплін	35

РОЗДІЛ 3.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Безшлях Н. С. Використання методів арт-терапії як засобу розвитку творчих здібностей молодших школярів в класах інтенсивної психологічної корекції	40
Беспалюк С. А. Вплив на особистість інтерактивних методів навчання на уроках української літератури	44
Бондаренко І. А. Організація навчання молодших школярів з особливими потребами через розвиток почуттів	47
Бондарук В. О. Поняття критичного мислення і його розвиток у старшокласників	49
Гацелюк О. Моральне виховання школярів на уроках української літератури	51

безпечення системного ускладнювального характеру навчальної діяльності студентів, діагностики й своєчасної корекції її продуктів.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Художньо-творчі уміння майбутніх вчителів образотворчого мистецтва – це комплекс педагогічних, художніх і методичних знань, навичок і

вмінь; система аналітико-синтетичної, організаційно-управлінської, конструктивно-проектувальної, комунікативно-інформаційної й художньо-естетичної різновидів художньо-професійної діяльності, що потребують подальшого вивчення в аспекті практичного використання вчителем для вирішення певних педагогічних проблем засобами образотворчого мистецтва.

Література:

- Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм. О М. : Прогрес, 1974. - 392 с.
1. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский ; под ред. М. Г. Ярошевского. Москва. : Педагогика, 1987. - 334 с.
2. Маркова А. К. Психология профессионализма / Элита Капитонова Маркова. – Москва. : Наука, 1986. – 251 с.
3. Пічкур М. О. Оволодіння засобами композиції - об'єктивна передумова формування художньо-творчої компетентності майбутнього дизайнера [Текст] / М. О. Пічкур // Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Умань, 1 листопада 2012 р.). - Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. -86-89 с.
4. Ревенко І. В. Художньо-естетична компетентність учителя як показник його професійної культури / І. В. Ревенко // Мистецтво і освіта. - 2007. - № 3. 139-146 с.
5. Яланська С. Творча компетентність педагога як умова ефективності професійної діяльності / С. Яланська // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр. - Полтава : Вид-во ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2012. - Вип. 4. - 76-85 с.

УДК 373.5: 613

Кучерган Є.В.

аспірантка кафедри педагогіки
Криворізького педагогічного інституту
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

РОЛЬ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ВИПУСКНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ В АДАПТАЦІЇ ДО СУЧАСНИХ УМОВ ЖИТТЯ

У статті розглянуті психологічні стани випускників загальноосвітніх шкіл, які стоять перед професійним та життєвим вибором. Розкриті їхні індивідуально особистісні риси та їх взаємозв'язок з кінцевим результатом вибору. Також розкрита динаміка розвитку психологічних процесів початку адаптації до сучасних умов життя. Виявлені джерела дезадаптації, їх негативний вплив на систему вибору.

Ключові слова: адаптація, неадаптація, дезадаптація, випускники, сучасні умови життя, психічні стани, тривожність, агресивність, професійний вибір.

Постановка проблеми. Під психічним станом розуміють (Н. Левитов, В. Лозниця, С. Максименко, А. Самонов, В. Соловієнко) тимчасовий функціональний рівень психіки, який відображає взаємодію зовнішніх чинників та внутрішнє середовище організму, визначає спрямованість перебігу психічних процесів у цей момент і вияв психічних властивостей людини. Важливість вивчення психічних станів пояснюється тим, що від їхньої зміни залежить ефективність поведінки та діяльності. Особливо це стосується учнів старших класів, специфіка розумової діяльності яких має складний характер.

Навчання в випускному класі загальноосвітньої школи суттєво збільшує навантаження на різні функції організму школярів, особливо останнім часом. Запровадження зовнішнього незалежного тестування, необхідність скласти значну кількість іспитів, орієнтування на вступ до вузу, роздуми про свою майбутню професію, про своє місце в житті викликають значну психічну напругу й впливають на стан психічного здоров'я учнів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам психічного здоров'я дітей та молоді присвячена достатня кількість публікацій (Б. Ананьєва, 1980; С. Рубінштейна, 1989; С. Максименко, 2000;

Г. Суходольський, 2004; та інших). Автори показали, що психічне здоров'я та психічне благополуччя є важливими складовими високого рівня якості життя. Вони дають можливість молоді отримати високий рівень знань, бути активним і творчим членом суспільства. Психічно здоровою, активною та творчою людина може бути лише тоді, коли вона безболісно бере на себе нові соціальні ролі, які тим чи іншим чином "нав'язує" їй життя. Коли вона цілеспрямована і здатна долати перешкоди на шляху до мети. Тому нині гостро постає проблема адаптації випускників загальноосвітніх шкіл до нових соціальних умов, що виникають в цей віковий період.

Мета нашого дослідження – визначити рівень адаптованості випускників загальноосвітніх шкіл до нових умов життя та пов'язати його з рівнем тривожності і агресивності в цьому віці.

Вклад матеріалу. В дослідженні брали участь 156 учнів 11-х класів загальноосвітніх шкіл: Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 93; Криворізька гімназія №49, з яких було 86 дівчат і 70 хлопців. Обстеження проводилося методами соціального опитування. Діагностику рівня адаптованості проводили за методикою А.В. Фурмана (1993) «Особистісна адаптованість», тривожність визначали за методикою Філліпса (1999), агресивність – за методикою Басса-Дарки (1996). Соціальне опитування передбачало визначення таких аспектів психічного стану: порушення сну, швидка втома при фізичних і розумових навантаженнях, настрої, рівень розвитку соціально-психологічних якостей, цілеспрямованість.

Дослідження дало такі результати: порушеннями сну страждало 25% обстежених, в їх числі сонливістю, в'ялістю – 18%. На швидку втому при розумових навантаженнях скаржилися 31% учнів. Ці порушення виявилися в більшій мірі у дівчат (15%) у порівнянні з хлопцями (10%).

На настрої психічно здорової людини фактично завжди впливають обставини життя. Він змінюється в позитивний, або негативний бік під їх впливом. Про стійкість психіки можна судити за тим, в якій мірі і як швидко змінюється настрої, як людина може контролювати свій емоційний стан і

поведінку. На питання, чи швидко змінюється настрої, стверджено відповіді 38% школярів; в тому числі 18% хлопців і 20% дівчат відмітили, що зміна настрою обумовлюється різноманітними причинами. Більше половини обстежених (62%, з яких 30% хлопців і 32% дівчат) показали, що настрої змінюється легко і швидко, що підтверджує нестійкий характер психіки.

Переважну більшість школярів (90%) хвилюють проблеми їхнього майбутнього життя, які примушують замислюватися над ними. В той же час, конкретну мету і плани мають лише 53% учнів, що можливо можна пояснити нестабільними соціально-економічними обставинами в державі.

Дослідження рівня адаптованості одинадцятикласників дозволило виділити три групи. До першої групи ввійшли учні, які добре адаптуються до сучасних умов життя, які не потребують допомоги (13,6%). До другої групи – недостатньо адаптовані школярі (50,8%), які потребують допомоги для пристосування до вікових і соціальних обставин. Третя група – дезадаптовані учні (35,6%). Ці особи потребують проведення корекційних заходів для підвищення рівня адаптації.

Проведене дослідження свідчить про домінування дезадаптованості на адаптованість серед випускників загальноосвітніх шкіл, що може суттєво впливати на рівень психічного здоров'я молоді. Неадаптованість особистості до труднощів життя викликає соціальну напругу, яка є передумовою стресової ситуації. У дезадаптованих учнів ми виявили нервово-психічне напруження, стан підвищеної тривоги.

Тривожність як риса особистості найбільш значущим ризик-фактором, що сприяє нервово-психічним захворюванням. Висока тривожність знижує ефективність інтелектуальної діяльності, гальмує її в напружених ситуаціях. Прояви високої тривожності є емоційними порушеннями, які свідчать про розлад саморегуляції і можуть бути показниками граничних нервово-психічних порушень. Вони розвиваються під впливом соціально-економічних, психологічних, екологічних та духовних чинників на фоні високої нервово-психічної

напруги та індивідуально-психологічних якостей особистості.

Так, 30,5% школярів мали підвищену тривожність, 25,4% – високу тривожність. Особи з високим рівнем тривожності схильні неадекватно проводити власну самооцінку й життєдіяльність; вони мають виражений стан напруженості, який знижує, рівень психічного здоров'я. Тривожний юнак стає соціально дезадаптованим, а може стати й агресивним.

Досліджуючи наявність агресивності серед випускників, ми виявили, що низький рівень агресивності мали учні з високою адаптованістю, а високий рівень агресивності – учні з низькою адаптованістю. Загальний рівень агресивності мав найбільший показник (50%) у такому прояві, як висока агресивність та низька адаптованість; середня агресивність та середня адаптованість проявлялася у 32,3% учнів; найменше була виражена висока адаптованість у поєднанні з низькою агресивністю – у 16,9% школярів.

Висновки. Отримані результати дослідження підтверджують тісний зв'язок адаптації в юнацькому віці з рівнем агресивності та тривожності. Агресивність викликає розвиток тривожних почуттів, які не завжди можуть усвідомлюватись; в свою чергу часто провокують захисну агресію. Учня випускних класів притаманна нестабільність психофізіологічних процесів, яка часто позначається відношенням до навчання, на взаєминах із вчителями, батьками, однолітками, призводячи часом до серйозних соціальних і здоров'язберігаючих проблем.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Таким чином, потреба в адаптації до нового соціального середовища набуває актуальності як для самого старшокласника, так і для оточуючих. Пріоритетним завданням науковців сучасної освіти є розробка адекватних методик підвищення адаптованості випускників загальноосвітніх закладів до нових навчальних і соціальних умов життя.

Література:

1. Ананьев Б.Г. Избранные психологические труды: в 2-х т. / Б.Г. Ананьев. – М. : Педагогика, 1980. – 359 с.
2. Максименко С.Д. Загальна психологія. Навчальний посібник / С.Д. Максименко, В.О.Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 360 с.
3. Фурман А.В. Вступ до шкільної практичної психології / А.В. Фурман. – К. : Ровесник, 1993. – 323 с.

УДК 378:37.011.3-051]:316.647.5

Мотуз Т.В.

КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»

ПРО ПРОГРАМУ КУРСУ «ПЕДАГОГІКА ТОЛЕРАНТНОСТІ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Обґрунтовано необхідність підготовки майбутніх вчителів (студентів педагогічних спеціальностей) до реалізації стратегій толерантності у вихованні; включення спеціальних модулів з проблеми формування толерантності до навчальних планів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Ключові слова: виховання, студенти, майбутні педагоги, толерантність, педагогіка толерантності.

Постановка проблеми. Одним із важливих завдань сучасної освіти є формування у підростаючого покоління толерантності, як однієї зі складових стабільності суспільства. Освіта ХХІ століття покликана формувати в учнівської молоді діалогічність і повагу до людей іншої культури, національності, віросповідання та ін., що дозволить вирішити проблему міжособистісної взаємодії, перейти від конфронтації до діалогу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Принципи гуманізму, толерантності

ненасильства закріплені на міжнародному, державному та регіональному рівнях у різноманітних декларативних документах постановках органів влади та самоврядування. Серед документів міжнародного рівня, в яких наголошується на необхідності впровадження толерантності, слід згадати Декларацію про демократію, розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (1995), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (1998), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2000), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2002), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2004), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2006), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2008), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2010), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2012), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2014), Декларацію про демократію та розвиток культури і освіти людини, прийнятну всім народам (2016).